

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
Dis 9800 6085

Datum
24 nov 1998

Onderwerp
Voormalig Joegoslavië (44/98)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweijer
Commodore

Bijlagen

één (1)

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 31 86634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *DISG0006085*

d.d. 24 nov 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken

t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, [REDACTED]

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. plv-DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

NL-NMR SHAPE, t.a.v. [REDACTED]

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID

HACIV t.a.v. BCI

HAI

HBMA

MID-cel

Archief

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

44/98

(Afgesloten 241200 NOV 1998)

Conclusie/voorzicht

De economische en politieke ontwikkeling in Bosnië-Herzegovina vertoont een aanzienlijke stagnatie. De OHR probeert een doorbraak te stimuleren, maar dreigt zich daarbij gedwongen te zien tot maatregelen die op gespannen voet staan met de democratie en contra-productief kunnen werken.

De etnische verhoudingen in de MKF zullen geen positieve impuls ontvangen van de ondertekening van het verdrag over de speciale parallele betrekkingen met Kroatië.

Kroatië staat aan de vooravond van een periode van politieke instabiliteit.

In Macedonië bestaat groot voorbehoud bij aanvaarding van de stationering van een NAVO-"extraction force" in het land.

Bosnië-Herzegovina

HV pleit voor snelle privatisering

Een woordvoerder van HV Westendorp heeft gepleit voor een versnelling van de privatisering van de Bosnische economie. Dat zou de enige manier zijn om het na-oorlogse economische herstel, dat volgens OHR sterk achterloopt bij de verwachtingen, te bespoedigen. Omdat er nog nauwelijks sprake is van privatisering, blijven ook de buitenlandse investeringen achter bij de verwachting. De inter-etnische wrijvingen in de Moslim/Kroatische Federatie (MKF) compliceren de economische ontwikkeling eveneens. In geheel Bosnië-Herzegovina is volgens deze verklaring te vaak sprake van "twijfelachtige eigendomsverhoudingen en kapitaalbronnen. Bosnië-Herzegovina bevindt zich in een vicieuze cirkel. De macht, zowel de economische als de politieke, blijft sterk geconcentreerd in een kleine groep mensen in de directe entourage van de leiders van de etnisch-nationalistische partijen. In economisch opzicht verhindert dat de privatisering van het productieproces en een snel economisch herstel, niet in de laatste plaats ook omdat veel van de belanghebbenden de voorkeur geven aan snelle winsten boven investeringen op de lange termijn. Bovendien zijn de onduidelijke economische verhoudingen een ideale broedplaats voor corruptie en georganiseerde misdaad, die de economische groei nog verder onder druk zet. Dat heeft ook invloed op de politieke ontwikkelingen, omdat vele Bosnische leiders (en niet alleen in de MKF) bedrijven en diensten "schenken" met als doel politieke loyaliteit te kopen. Daardoor draagt de economische stagnatie ook bij aan het bestendigen van de politieke verhoudingen, en daardoor aan de impasse in het vredesproces. Blijkbaar heeft de HV zich ten doel gesteld om aan beide zijden van het spectrum (zowel politiek als economisch) impulsen te geven om de vicieuze cirkel te doorbreken. Vermoedelijk zal Westendorp snel inzien dat schone woorden onvoldoende zullen zijn en dat hij zal moeten ingrijpen in de economische (non-)ontwikkelingen, zoals hij ook ingrijpt in de politieke (non-)ontwikkelingen.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Ein-de-lijk getekend!

Op 22 november is eindelijk het verdrag over "speciale parallele betrekkingen" tussen de MKF en Kroatië ondertekend. Tevens is een overeenkomst ondertekend die de MKF het gebruik van de Kroatische havenplaats Ploce toestaat, en Kroatië recht van doorgang verleent over het gebied rond de Bosnische plaats Neum. Inmiddels heeft het blad "Stobodna Bosna" gesteld dat de Kroatische president Tudjman nu de exclusieve controle over de MKF voert. De ondertekening van beide akkoorden had veel voeten in de aarde

gehad, vooral omdat beide "partners" elkaar totaal niet vertrouwden. Met name de Bosnische Moslims vreesden, vermoedelijk terecht, dat Kroatië met het verdrag over "speciale parallelle betrekkingen" vooral beoogde de steun aan de Bosnische Kroaten te legitimeren en daardoor feitelijk de bijl aan de wortel van de "Federatie" te leggen. De discussie over het verdrag heeft veel schade berokkend aan de toch al gespannen betrekkingen tussen de MKF (en indirect geheel Bosnië-Herzegovina) en Kroatië en heeft eens te meer onderstreept hoe klein de kans op vruchtbare en innige inter-etnische samenwerking binnen de MKF is, zeker op de korte termijn. Dat het verdrag toch getekend is, houdt vooral verband met internationale druk en het feit dat de Bosnische Moslims, die zich in een territoriaal en politiek isolement achten, feitelijk geen alternatief hadden. Zij zullen zich echter weinig illusies maken over de kans op verandering van de Kroatische invloed in de MKF. Het feit dat zowel Ploce als Neum vrijwel uitsluitend door Kroaten worden bewoond, zegt (zeker in de visie van de Moslims) veel over de kans dat de Moslims daarvan evenzeer kunnen profiteren als Kroatië. Dat is ook de geest die spreekt uit het bericht van "Slobodna Bosna", dat zeker in dit geval de mening van de overgrote meerderheid van de Bosnische Moslims zal weergeven.

Jelavic pleit voor etnisch homogene subkantons

De leider van de belangrijkste Bosnisch-Kroatische partij HDZ en Kroatische vertegenwoordiger in het Bosnische presidium Jelavic heeft verklaard dat de Bosnische Kroaten het niet zullen accepteren als de internationale gemeenschap een nieuwe kieswet oplegt zonder eerst de Grondwetten van Bosnië-Herzegovina en de entiteiten aan te passen. Jelavic, die sprak ter gelegenheid van de eerste verjaardag van de "Kroatische universiteit" in Mostar, zei dat het onaanvaardbaar is dat "andere etnische groeperingen" invloed zouden kunnen uitoefenen op de vertegenwoordigers van de Kroatische belangen. Indirect dreigde hij met een boycot van de komende implementatie-conferentie in Madrid. Anderzijds gaf Jelavic aan dat die conferentie een gelegenheid zou bieden om een aanzet te geven voor "toekomstige processen in Bosnië-Herzegovina". Hij pleitte voor de vorming van "subkantons met een Kroatische meerderheid". Sinds de HDZ, de dochterpartij van de gelijknamige Kroatische regeringspartij, haar rivaal NHI een zware verkiezingsnederlaag heeft toegebracht, is haar opstelling aanzienlijk verhard. In feite pleit Jelavic andermaal voor het langjarige Kroatische ideaal, te weten een eigen Kroatische "entiteit" binnen Bosnië-Herzegovina en/of de MKF. Daarmee geeft hij eens te meer aan hoe hij denkt over de kansen op samenwerking met de Moslims. Bovendien geeft hij te kennen dat hij impliciet voorbehoud maakt bij een kernbepaling van "Dayton", een vergrijp waarvoor met name Servische politici reeds zijn gestraft. De opstelling van Jelavic is met name ook provocatief omdat hij min of meer openlijk zinspeelt op een mogelijke boycot van de implementatieconferentie, als de Kroaten hun zin niet krijgen. De opmerkingen van Jelavic zijn op zich voldoende reden voor de OHR om maatregelen tegen hem te nemen.

Bosnische Kroaten vieren oprichting voormalige eigen republiek

Op 18 november hebben de Bosnische Kroaten de 7e verjaardag gevierd van de oprichting van hun "Kroatische Gemeenschap Herceg Bosna" die later overging in de omstreden Kroatische Republiek Herceg Bosna (CRHB). Herceg Bosna werd op 18 november 1991 opgericht en die dag is sindsdien in West Mostar gevierd als een nationale feestdag. Ondanks het feit dat Bosnische HDZ-leiders in het openbaar onlangs afstand namen van de wens tot oprichting van een eigen entiteit, blijft deze gedachte toch nog leven in de harten van veel Kroaten. De viering van de oprichting van CRHB is hiervan een bewijs.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Moslims lopen (weer) weg uit gemeenteraad Bijeljina

Op 18 november is gemeld dat de Moslims die zijn gekozen in de gemeenteraad van de stad Bijeljina tot nader order de raadsvergaderingen zullen boycotten. Fractie leider Muhic verklaarde dat dit het gevolg is van het besluit 2000 stukken grond in de omgeving van de stad aan Servische vluchtelingen te geven om daar een huis te bouwen. Muhic onderstreepte dat daardoor de kansen voor Moslims om terug te keren naar de stad, zullen worden beperkt. De regio Bijeljina was vóór de oorlog in meerderheid Servisch, maar kende een Moslim-minderheid van ruim 30%. Vrijwel alle Moslims zijn uit de regio verdreven en de kans dat zij kunnen terugkeren, is gering. Bijeljina ligt niet alleen aan de grens met Servië, maar vervult (samen met de aangrenzende gebieden Brcko en Zvornik) min of meer een brugfunctie tussen het oosten en het westen van de Bosnisch-Servische republiek (RS). Ook in politiek opzicht houdt Bijeljina het midden tussen het relatief "gematigde" westen en het meer extreem-nationalistische oosten van het land. De Moslims, en met name de belangrijkste Moslim-partij SDA, heeft de terugkeer van vluchtelingen één van de hoofdpunten van haar politieke doelstellingen gemaakt. Om die reden zijn SDA-leden reeds herhaaldelijk uit de gemeenteraad van de stad weggegaan, omdat de Serviërs in die raad de terugkeer van Moslims willen tegenhouden. Dat

[REDACTED]

lijkt ook één van de belangrijkste doelstellingen van het genoemde raadsbesluit te zijn, al zal de zorg voor de behuizing van (door de Moslims verdreven) Servische vluchtelingen ook een rol spelen.

Tegenstrijdige berichten over regeringsvorming

Een adviseur van de (demonstrerende) RS-premier Dodik (SNSD) heeft verklaard dat het samenwerkingsverband SLOGA dat momenteel de regering vormt (SNSD, SNS; SPRS), een brief heeft gezonden aan RS-president Poplasen (SRS). Daarin verklaart SLOGA dat het met de Moslimpartijen in het parlement, verenigd in de KCDBiH; overeenstemming heeft bereikt over een parlementaire meerderheid voor voortzetting van de huidige coalitie. Poplasen op zijn beurt heeft inmiddels informeel aangegeven dat de door hem beoogde kandidaatspremier, Kalinic van de voormalige regeringspartij (en partner van de SRS) SDS, geen parlementaire meerderheid zal halen. Poplasen zei dat hij nu geen nieuwe kandidaat van de SDS zal benoemen. Hij herhaalde echter dat hij de voorkeur geeft aan een coalitie van "Servische" partijen, zonder deelname of steun van de Moslims. Volgens Poplasen moeten "beide Servische blokken" (zowel SLOGA als de SDS/SRS combinatie) bereid zijn tot "grote en kleine compromissen". Onder massieve internationale druk schijnt er nu toch een parlementaire meerderheid voor voortzetting van de regering-Dodik te bestaan. Probleem is echter dat Poplasen, die de kandidaatspremier mag benoemen, nog altijd niet is overtuigd dat een "Grote Coalitie" onmogelijk is. Het is voor hem een prestigekwestie geworden, zeker nu hij weet dat de internationale gemeenschap zijn activiteiten uiterst kritisch volgt. Speelt Poplasen zijn kaarten goed, dan is een "Grote Coalitie" nog allerminst uitgesloten. Allereerst kan hij drie maanden lang de regeringsvorming compliceren door geen, dan wel een a priori onaanvaardbare kandidaatspremier te nomineren. De kans is aanwezig dat hij het SLOGA-blok alsnog uiteen laat scheuren, omdat ook aan die kant niet iedereen volledig afwijzend staat tegenover samenwerking met de SDS/SRS. Lopen die pogingen spaak, dan kan Poplasen altijd nog gebruik maken van zijn recht het parlement te ontbinden en nieuwe verkiezingen noodzakelijk te maken. Zeker omdat SDS/SRS electoraal gezien "in de lift" zitten, kan zo'n stap leiden tot een extreem-nationalistische meerderheid in het nieuwe parlement. De internationale gemeenschap is hierbij niet gebaat en de OHR zal het daarom waarschijnlijk niet tot nieuwe verkiezingen laten komen.

Daarbij moet overigens worden aangetekend dat Westendorp, indien hij ingrijpt in een dergelijk voornemen van Poplasen, zeker in de ogen van de Bosnische Serviërs, een nieuwe grens overschrijdt. Het betreft immers een politicus die gekozen is in door de OVSE gesanctioneerde verkiezingen, die gebruik maakt van bevoegdheden die hem zijn toegewezen in het kader van een door de OVSE goedgekeurde Grondwet. Als de HV in die processen ingrijpt, zullen vele Bosnische Serviërs, die reeds generaties onder een dictatuur hebben geleefd, tot de overtuiging komen dat hun democratische rechten in de praktijk beperkt zijn tot het goedkeuren van wat de internationale gemeenschap wil. In het verleden is gebleken dat de Bosnische Serviërs, evenals vele andere bewoners van de Balkan, niet bereid zijn een dergelijke passieve rol zonder slag of stoot te aanvaarden.

Dodik ontkent voornemen tot beleidsverandering

Een woordvoerder van Dodik heeft afstand genomen van een recent Joegoslavisch communiqué. Dat was uitgegeven na een ontmoeting tussen Dodik en de Joegoslavische plaatsvervangende premier Zebic, die weer het gevolg was van de beslissing van Dodik om de onrealistische wisselkoers tussen de "convertibele Mark" en de Joegoslavische dinar te veranderen. Daarop had de Joegoslavische regering besloten het betalingsverkeer met de RS stop te zetten, om een kapitaalvlucht te voorkomen. De Joegoslavische regering had eerder bericht dat Dodik was overreed om zijn maatregel terug te draaien. Zonder dit bericht expliciet tegen te spreken, gaf de woordvoerder van Dodik nu aan dat het Joegoslavische communiqué "geen weergave van gezamenlijke oordelen was, maar van eenzijdige berichtgeving". Meer nog dan over de fiscale en monetaire betrekkingen tussen beide landen, lijkt het hier te gaan over de mate van politieke invloed die Joegoslavië heeft over de RS: Dodik heeft zich bij zijn initiële besluit laten leiden door economische overwegingen, die beoogden een einde te maken aan de overwaardering van de Joegoslavische dinar, die naast de "convertibele Mark" en de Duitse Mark een gebruikelijk betaalmiddel is in de RS. De Joegoslavische regering moet inderdaad vrezen voor een kapitaalvlucht, maar meer nog dat Dodik zich in elk opzicht zal onttrekken aan de Joegoslavische (politieke en economische) invloed. Dat zal de bereidheid van Joegoslavië, maar ook Poplasen, om met Dodik als premier "verder te gaan", zeker niet bevorderen.

Problemen in Milici

In Milici is duidelijk geworden dat de door ex-president Plavsic ingestelde toezichtscommissie weigert gehoor te geven aan het ontbindingsbesluit van Poplasen. Ook de tussenkomenst van presidentieel adviseur Cvijetic

had geen resultaat. Cvijetic dreigde de politie uit het nabij gelegen Zvornik te zullen inschakelen. Poplasen reisde op 19 november zelf naar Milici om de zaak op te lossen. Zijn bezoek aan het gemeentehuis werd echter verhinderd door een betoging van inwoners. Deze betoging werd later echter gevolgd door een pro-Poplasen betoging. Een confrontatie bleef echter uit en de ontmoeting van Poplasen met de gemeenteraadsleden vond later plaats. De kwestie-Milici begint een prestigezaak te worden voor Poplasen. Interessant zal zijn om waar te nemen hoe de zaak zal worden opgelost en of de politie uit Zvornik bijvoorbeeld de bevelen van Poplasen zal opvolgen. Een tussenkomst van de OHR met SFOR-middelen is niet uitgesloten.

Poplasen wil hoofdstad weer naar Pale verplaatsen

Tijdens een bezoek van Poplasen aan Pale heeft hij verklaard te zullen streven naar een verplaatsing van de hoofdstad van de RS van Banja Luka terug naar Pale. Hij benadrukte het belang van "een gebalanceerde benadering van het oostelijk en westelijk deel van de RS". Poplasen verklaarde er naar te streven de regeringsgebouwen in Banja Luka te laten, maar de kantoren van de leden van de nationale en andere belangrijke instellingen weer naar Pale (met name Servisch Sarajevo) te zullen verplaatsen. Hij zelf en de vice-president hadden zowel een kantoor in Banja Luka als in Pale. Een aantal van deze kantoren is afgelopen jaar juist verplaatst van Pale naar Banja Luka. Waar de "gematigde" regeringspartijen hun machtsbasis in het westelijke deel van de RS vinden, tellen de SRS en SDS veel meer aanhangers in het oostelijke deel rond Pale. Hoewel het streven van Poplasen vanuit politiek oogpunt reeds verwacht werd, wordt het een chaos als bij iedere nieuwe president de kantoren weer opnieuw worden verplaatst.

Krajisnik stookt Brcko-vuurtje op

In een interview voor de TV in Bijeljina heeft het voormalige Bosnisch-Servische presidiumlid (en nog altijd vice voorzitter van de SDS) Krajisnik verklaard dat het onacceptabel is dat de internationale gemeenschap zich bemoeit met de keuze van een minister-president in de RS. Hij verklaarde zich een tegenstander van het Dayton-akkoord op vier punten: de aanwezigheid van SFOR op RS-gebied (het akkoord had eerst binnen het RS-parlement behandeld moeten worden), het bestaan van enclaves binnen Bosnië, de kwestie Brcko en Gorazde zouden niet afdoende zijn opgelost, en de RS zou geen toegang tot zee hebben. Krajisnik noemde de jaarlijkse PIC-conferenties "pogingen om het Dayton-vredesakkoord aan te passen" en verklaarde dat de regering Dodik getracht had eveneens het akkoord te veranderen ten nadele van het Servische volk. Krajisnik verklaarde verder dat Brcko binnen de RS moet blijven, of SDA-voorzitter Izetbegovic nu aftrad of niet. Bij een tegenovergestelde arbitraire uitspraak voorspelde hij chaos en een herziening van het Dayton-vredesakkoord. Voor de weinigen die de Bosnisch-Servische doelstellingen nog niet kenden of gedacht hadden dat ze inmiddels door de ontwikkelingen enigszins gematigd waren, licht Krajisnik ze duidelijk toe. Niemand moet zich bemoeien met de RS behalve de Bosnische Serviërs zelf en Brcko is van ons, is de kern van Krajisnik's boodschap.

Kroatië

Populariteit HDZ blijft afnemen

Uit een recente opiniepeiling blijkt dat de populariteit van de Kroatische regeringspartij van president Tudjman steeds verder afneemt. Volgens dat (Amerikaanse) onderzoek is 67% van het Kroatische electoraat er voorstander van dat de HDZ de macht uit handen moet geven. Uit de peiling bleek dat een coalitie van oppositiepartijen onder aanvoering van de Sociaal-Democratische partij (SDP) momenteel méér stemmen zou krijgen dan de HDZ. De HDZ heeft tot op heden vrijwel alle verkiezingen sinds de onafhankelijkheid gewonnen, maar staat nu toch voor een aanzienlijk verlies. Dat houdt verband met de corruptie en het nepotisme dat de partij kenmerkt, alsmede met de economische crisis in het land en de opmars van de meer radicaal-nationalistische vleugel in de partij. Voor de meeste kiezers lijkt de HDZ eerder de persoonlijke belangen van de partijtop na te streven dan die van het land en de bevolking. Bovendien beginnen steeds meer Kroaten te twijfelen of Tudjman nog adequate controle over de partij en/of het land uitoefent. Resultaten als deze zullen de oppositie stimuleren om nog intensiever aan te dringen op vervroegde parlementsverkiezingen, nu nog gepland voor eind 1999. Overigens moet worden onderstreept dat de oppositie, ondanks de huidige ogenschijnlijke samenwerking, onderling verdeeld is. Daarom moet er rekening mee worden gehouden dat een coalitie rond de SDP op den duur uiteen zou vallen door onderlinge tegenstellingen, zodat de val van de HDZ slechts zou leiden tot een periode van politieke instabiliteit. Dat geldt zeker omdat ook de richtingsstrijd in de HDZ kan leiden tot het uiteenvallen van die partij.

Kroatië kondigt bezuinigingen op defensie aan

De Kroatische minister van Financiën Skegro heeft verklaard dat het komende jaar bezuinigingen te verwachten zijn op de uitgaven voor Defensie, Binnenlandse Zaken en zijn eigen departement. Het jaarbudget van 1999 zal geen overschotten of tekorten te zien geven en zal naar verwachting een waarde hebben van 7,7 miljard US dollar. Dat is bijna 10% hoger dan het budget voor 1998, dat overigens ook in balans was. Hij Skegro zei dat de doelstellingen uiterste spaarzaamheid vergden en kondigde daarom bezuinigingen aan op de genoemde ministeries, alhoewel de uitgaven voor onderwijs, cultuur en gezondheidszorg zullen toenemen. De begroting gaat uit van een groei van 5% in het Bruto Nationaal Produkt en een inflatie van 3% op jaarbasis. Als detail zegde Skegro toe dat de militaire steun van Kroatië aan de Bosnische Kroaten als separaat item in de defensiebegroting zal worden opgenomen. De plannen van Skegro lijken ambitieus, maar niet onmogelijk, gezien de economische ontwikkelingen van het huidige jaar. Met name zijn voornemens met betrekking tot Defensie zijn opmerkelijk. Kroatië geeft al jaren een relatief groot deel van de begroting uit aan Defensie-uitgaven, hetgeen een erfenis is van de oorlog voor de onafhankelijkheid en de bestrijding van de Servische opstand. In het verleden is herhaaldelijk aangekondigd dat de bestedingen voor Defensie zullen worden gereduceerd, maar in essentie is het altijd gebleven bij goede voornemens. Enkele maanden geleden nog werd de minister van Defensie Hebrang, een vertrouwen van president Tudjman, tot aftreden gedwongen, onder meer omdat hij een ingrijpende reorganisatie-annex-stroomlijning van de Kroatische strijdkrachten (HV) voorstelde. Tegen die achtergrond moet worden vastgesteld dat aanzienlijke bezuinigingen op de defensie-uitgaven ook in 1999 moeilijk te realiseren zullen zijn en, zo zij toch plaats zullen vinden, de toch al bestaande politieke onrust in en om de HV verder zullen kunnen aanwakkeren.

Joegoslavië

Kosovo

Lokale SRS-leiders treden af

De fractieleiders van de SRS in vier grote steden in Kosovo (waaronder de hoofdstad Pristina) zijn op 19 november afgetreden. Zij verklaarden dat dit het gevolg is van "onvrede met de radicale politiek van partijleider Seselj". Zij stelden dat de aanvaarding van het Holbrooke-akkoord nadelig is voor de Serviërs in Kosovo. Bovendien zou Seselj hebben geaccepteerd dat zijn huidige coalitiegenoot, de Socialistische partij van federaal president Milosevic, de jongste gemeenteraadsverkiezingen had vervalst en daardoor de SRS van de legitieme zege zou hebben afgehouden. Op zich houden de ontslagen kennelijk verband met een staaltje "Servische logica": eerst wordt beweerd dat Seselj te radicaal is, en vervolgens wordt dat geïllustreerd met enkele voorbeelden waaruit blijkt dat hij te veel over zijn kant laat gaan. De ontslagen zijn echter nog veel meer van belang omdat er zich een trend van dissidentie in de SRS begint af te tekenen. Vorige week bood reeds de Servische minister voor Familiezaken Trajkovic haar ontslag aan na onenigheid over de koers van Seselj. Dat is opmerkelijk, omdat de SRS tot op heden immuun leek voor de in alle andere partijen in het voormalige Joegoslavië onafwendbare persoonlijke tegenstellingen, die de eenheid bedreigen.

Er wordt onderhandeld, maar niet met de Albanezen

De Servische president Milutinovic heeft op 19 november ontmoetingen gehad met vertegenwoordigers van diverse etnische groeperingen uit Kosovo, zoals Turken, Egyptenaren, zigeuners, Serviërs, Moslims en ook Albanezen. Onderwerp van gesprek waren de recente voorstellen van de Servische regering over een dialoog over de toekomst van de provincie. Hoewel niet alle deelnemers die voorstellen aanvaardden, stelden zij in ieder geval vast dat zij een basis vormden voor verdere besprekingen. Grote afwezigen waren echter de vertegenwoordigers van de "grote" partijen van de Kosovo-Albanezen. De "schaduwregering" van Kosovo heeft inmiddels herhaald dat alleen besprekingen onder internationale supervisie en in een neutraal land aanvaardbaar zijn. De persoon die namens "schaduwpresident" Rugova de besprekingen met de Servische regering moet coördineren, Agani, heeft verklaard dat hij onderhandelingen over een politieke oplossing op termijn wel mogelijk acht, maar niet in de nabije toekomst. Eerst zouden de standpunten dichter bijeen moeten komen. Alle retoriek ten spijt is het toch weer de Servische regering die een dialoog aanbiedt (en daarmee uiting geeft aan een van de eisen van het Holbrooke-akkoord) en de etnisch-Albanese zijde die de dialoog afwijst. Kennelijk hopen de Albanezen nog steeds misbruik te maken van de ruimte tussen de letter en de geest van de internationale besluitvorming ten aanzien van Kosovo. Zij moeten echter vrezen dat die ruimte steeds meer beperkt wordt.

Serviërs klagen over veiligheid in Kosovo

Op 20 november hebben vertegenwoordigers van de Servische minderheid in Kosovo hun zorg uitgesproken over de verslechterende veiligheidssituatie in de provincie. Directe aanleiding waren enkele recente aanslagen op Servische politie-agenten in diverse delen van Kosovo. Ook de ontvoering van een Servische politie-inspecteur werd als reden voor vrees genoemd. Al deze acties werden toegeschreven aan het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK). De afgelopen weken lijken vrijwel alle incidenten in Kosovo het werk van het UCK, dat kennelijk hoopt maximaal te profiteren van de huidige situatie. De Servische en Joegoslavische veiligheidsdiensten zijn als uitvloeisel van het Holbrooke-akkoord teruggetrokken uit een aantal belangrijke plaatsen in Kosovo. Daarvan heeft het UCK gebruik gemaakt om haar posities te verbeteren. Zo lang echter het concept wordt gehanteerd dat Kosovo deel blijft uitmaken van Servië, maar de veiligheidsdiensten beperkingen worden opgelegd, ziet het UCK er een belang in de Serviërs te provoceren tot openlijke en grootschalige schendingen van het Holbrooke-akkoord, die op hun beurt kunnen leiden tot een internationale militaire interventie die een basis moet vormen voor een latere onafhankelijkheid voor Kosovo. Het ligt voor de hand dat de lokale Serviërs daarvoor bevreesd zijn, al moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat zij het gevaar overdrijven om eventuele vervolgstappen van hun kant (verdere bewapening van burgerwachten) te kunnen legitimeren.

Macedonië

Onzekerheid over NAVO-troepenmacht

Een woordvoerder van de Servische regeringspartij SPS heeft verklaard dat de stationering van een NAVO-troepenmacht in Macedonië ter bescherming van de internationale waarnemers in Kosovo "een klap in het gezicht" zou zijn van de goede betrekkingen tussen Macedonië en Joegoslavië. Om die reden zei de betrokken woordvoerder niet te verwachten dat Macedonië zou instemmen met de stationering van zo'n macht. In het Bulgaarse blad "Duma" werd op dezelfde dag in een commentaar gesteld dat Macedonië naar de pijpen van de NAVO danst en niet in staat is een soeverein besluit te nemen in die kwestie. De vermoedelijke nieuwe premier van Macedonië, Georgievski, heeft inmiddels in een onderhoud met NAVO-vertegenwoordigers de wens uitgesproken dat het besluit omtrent de stationering van een NAVO-macht wordt "gecoördineerd" met de Joegoslavische autoriteiten. Georgievski onderstreepte dat een dergelijk besluit moet worden genomen door de nieuwe Macedonische regering, die vermoedelijk niet vóór het einde van de maand gevormd zal worden. Macedonië bevindt zich met betrekking tot de stationering van de NAVO-macht in een moeilijk parket. Allereerst bestaat de vrees dat de ontwikkelingen in Kosovo door de Macedonische Albanezen, die zich evenals hun volksgenoten in Kosovo onderdrukt achten, worden gezien als een welkom precedent. Om die reden had de (momenteel demissionaire) Macedonische regering haar toestemming voor gebruik van het Macedonische luchtruim voor oefeningen aan de grens met Kosovo onthouden. Bovendien vreest de Macedonische regering dat samenwerking met de NAVO in de kwestie-Kosovo door de buurlanden, met name Joegoslavië, wordt beschouwd als een vijandige daad. De verklaring van de SPS, die overigens op gespannen voet lijkt te staan met het (door SPS-leider Milosevic aanvaarde) Holbrooke-akkoord, wijst zeker in die richting. Anderzijds is Macedonië sterk afhankelijk van internationale aandacht en assistentie en zal het niets willen doen dat door de NAVO onwelgevallig is. Om die reden is het beste waarop de Macedonische regering (zowel de huidige als de toekomstige) kan hopen, gelegen in uitstel van de beslissing en pogingen van de NAVO om de Joegoslavische regering tot een in ieder geval optisch meer positieve opstelling te brengen.